

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องสุญญรูปในข้อความต่อเนื่องภาษาเขมรเป็นการศึกษากลไกทางภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยภาษาที่ไม่ปรากฏรูปในโครงสร้างผิวกับหน่วยภาษาที่ปรากฏนำมาก่อน แม้ว่าในข้อความรูปภาพจะถูกถอดออกไปแล้วแต่ยังคงความหมายและหน้าที่ในโครงสร้างลึกอยู่ กลไกดังกล่าวใช้เกาะเกี่ยวความหมายระหว่างข้อความ โดยเกิดจากกระบวนการ "ละ" รูปภาษา และแทนที่รูปภาพด้วยการไม่ปรากฏรูปหรือสุญญรูป นักวิชาการบางคนพิจารณาว่ากลไกการละเป็นการแทนที่ประเภทหนึ่ง แต่เป็นการแทนโดยไม่ปรากฏรูป (Halliday and Hasan 1976) ซึ่งเป็นการแทนด้วยรูปแทนประเภทหนึ่ง (Beaugrande and Wolfgang Ulrich Dressler 1981) เพียงแต่รูปแทนนั้น ไม่ปรากฏรูปในโครงสร้างผิว

สุญญรูปเป็นกลไกการแสดงความต่อเนื่องของข้อความโดยใช้ "การละ" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกลไกการแสดงความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องที่เรียกว่าการเชื่อมโยงความ ดังนั้น การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงนำเสนอผลงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องก่อน เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของแนวคิดดังกล่าวและนำมาเป็นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาเขมรในงานวิจัยนี้ต่อไป อย่างไรก็ตาม ผลงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาระดับข้อความในภาษาเขมรพบน้อยมาก และที่พบก็ไม่ได้ศึกษาสุญญรูปโดยละเอียด การนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้จึงแบ่งเป็น 1) เอกสารที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่อง และ 2) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสุญญรูปในภาษาเขมรและภาษาไทย ดังรายละเอียด

1. เอกสารที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่อง

การศึกษาคือความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องเป็นการศึกษาไวยากรณ์ในระดับที่สูงกว่าประโยคที่ผ่านมามีผลงานที่ศึกษาในประเด็นดังกล่าวโดยใช้ชื่อเรียกต่างกันไป ทั้งการเชื่อมโยงความสัมพันธ์สารวจวิเคราะห์ แต่ทุกงานมุ่งศึกษากลไกทางภาษาที่แสดงความสัมพันธ์ของข้อความที่ปรากฏตั้งแต่สองประโยคขึ้นไป

แนวคิดการศึกษาคือความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องเริ่มจากนักวิชาการชาวตะวันตก ดังนั้น การเสนอผลงานการศึกษาคือความสัมพันธ์จึงเสนอผลงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในภาษาอังกฤษก่อน เพื่อให้เข้าใจแนวคิดและหลักการ จากนั้นจึงนำเสนอผลงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในภาษาเขมร และผลงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในภาษาไทย ผู้วิจัยเสนอผลงานที่ศึกษาภาษาไทย เพราะต้องการชี้ให้เห็นว่านักวิชาการไทยก็ให้ความสนใจในเรื่องนี้เช่นกัน

จึงประยุกต์แนวคิดจากชาวตะวันตกมาวิเคราะห์ภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ที่นำแนวคิดดังกล่าว มาวิเคราะห์ข้อความต่อเนื่องในภาษาเขมร

1.1 ผลงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในภาษาอังกฤษ

ผลงานแรกๆ ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องคืองานของฮัลลiday และฮาซัน (Halliday and Hasan)¹ เรื่องการเชื่อมโยงความในภาษาอังกฤษ ในหนังสือเรื่องดังกล่าวได้กล่าวไว้ว่า ภาษาระดับข้อความ (Discourse) ต้องประกอบด้วยประโยคที่เรียงต่อเนื่องกัน 2 ประโยคขึ้นไป และมีความสัมพันธ์ทางความหมาย โดยมีกลไกทางภาษาแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยค ซึ่งเรียกว่า การเชื่อมโยงความ (Cohesion) ฮัลลiday และฮาซันจำแนกกลไกการเชื่อมโยงความออกเป็น 5 ประเภท คือ การอ้างถึง การแทน การละ การซ้ำ และการใช้คำเชื่อม

ผู้วิจัยพบว่ากลไกการแสดงความสัมพันธ์ประเภท “การละ” ตรงกับงานที่จะศึกษาครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เห็นภาพรวมของผลงานของฮัลลiday และฮาซัน และเข้าใจแนวคิดการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ ผู้วิจัยจะแสดงกลไกการเชื่อมโยงความ ดังนี้

1) การอ้างถึง (Reference) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายที่เกิดจากรูป ภาษาหนึ่งที่ไม่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง ทำให้ต้องอาศัยการตีความจากการอ้างถึงรูปภาษาอื่น ที่สามารถตีความจากบริบทได้ว่าเป็นสิ่งเดียวกัน ลักษณะการอ้างถึงแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 การอ้างถึงโดยใช้บุรุษสรรพนาม (Personal Reference) เป็นการ ใช้สรรพนาม เช่น we, your, his, her แทนนามวลีที่อ้างถึงบุคคล หรือสิ่งที่กล่าวไปแล้ว หรือกำลังกล่าวถึง ในบริบทต่อไป โดยเลือกใช้ตามสถานการณ์ในการพูด (Speech Situation) ตัวอย่างเช่น

(1) John has moved to a new house.

(2) He had built it last year.

จากตัวอย่าง He ใน (2) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 อ้างถึงบุคคล คือ John (1) ส่วน it ใน (2) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 อ้างถึงนามวลี a new house ใน (1) ซึ่งเป็นประโยคที่นำมาก่อน

1.2 การอ้างถึงโดยใช้คำอ้างอิงชี้เฉพาะ (Demonstrative Reference) เป็นการอ้างถึงสิ่งเดียวกันเพื่อแสดงการชี้เฉพาะ เพื่อบอกกำหนด หรือบอกตำแหน่งตามระยะห่างของสิ่งนั้น ตัวอย่างเช่น

(1) We went to the opera last night.

(2) That was our first outing for months.

คำชี้เฉพาะ That ใน (2) อ้างถึงกริยาวลี went to the opera last night ในประโยคที่นำมาก่อน (1)

¹ M.A.K. Halliday and Rugaiya Hasan, *Cohesion in English* (London : Longman, 1976)

1.3 การอ้างอิงโดยการเปรียบเทียบ (Comparative Reference) เป็นการอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันโดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ เพื่อแสดงความเหมือน ความต่าง ความคล้ายกันของสิ่งที่ต้องการอ้างอิง ตัวอย่างเช่น

(1) Jennings is here to see you.

(2) I was expecting someone different.

สรรพนาม someone different ใน (2) อ้างถึง นามวลี Jennings ในประโยคที่นำมาก่อน

2) การแทน (Substitution) เป็นการแสดงความสัมพันธ์โดยการใช้รูปภาษาอื่นแทนรูปภาษาที่กล่าวไปแล้ว โดยรูปแทนจะทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เช่นเดียวกับรูปภาษาเดิม การแทนสามารถแทนได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การแทนหน่วยนาม (Nominal Substitution) ตัวอย่างเช่น

We have no coal fires; only wood ones.

จากตัวอย่าง ones เป็นรูปแทนหน่วยนาม fires ที่ปรากฏในข้อความข้างหน้า

2.2 การแทนที่หน่วยกริยา (Verbal Substitution) ตัวอย่างเช่น

(1) Does Jean sing?

(2) No, but Mary does.

does ใน (2) แทนรูปหน่วยกริยา คือ sing ในประโยค (1) ที่นำมาก่อน

2.3 การแทนหน่วยอนุพากย์หรือประโยค (Clausal Substitution)

ตัวอย่างเช่น

(1) Is he going to pass the exam?

(2) I hope so

so ใน (2) เป็นรูปแทนหน่วยประโยค คือ he is going to pass the exam.

3) การละ (Ellipsis) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยภาษาสองหน่วย โดยมีหน่วยภาษาหนึ่งนำมาก่อน หน่วยภาษานี้ต้องปรากฏทั้งรูปและความหมาย และหน่วยภาษาอีกหน่วยปรากฏตามมา โดยหน่วยที่สองไม่ปรากฏรูปภาษาใดๆ แต่ยังคงปรากฏความหมายและหน้าที่ โดยหน่วยภาษาสองหน่วยนี้กล่าวถึงบุคคล สิ่ง หรือการกระทำเดียวกัน

การละเป็นกลไกทางภาษาประเภทหนึ่งที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ โดยใช้รูปภาษาที่งานวิจัยนี้เรียกว่า “สุญญรูป” หรืออรูปร การละคล้ายกับการแทน แต่เป็นการแทนที่ด้วยสุญญรูปซึ่งสามารถละได้ทั้งหน่วยนาม หน่วยกริยา และหน่วยอนุพากย์หรือประโยค ดังนี้

3.1 การละหน่วยนาม (Nominal Ellipsis) ตัวอย่างเช่น

(1) Which hat will you wear?

(2) This is the best $\emptyset$.

จากตัวอย่าง $\emptyset$ ใน (2) เป็นการละรูปภาษาเดิมที่เป็นหน่วยนาม คือ hat ซึ่งปรากฏในประโยค (1) ที่นำมาก่อน

3.2 การละหน่วยกริยา (Verbal Ellipsis) ตัวอย่างเช่น

(1) Where you laughing?

(2) No, I wasn't $\emptyset$.

จากตัวอย่าง $\emptyset$ ใน (2) เป็นการละรูปภาษาเดิมที่เป็นหน่วยกริยา คือ laughing ซึ่งปรากฏในประโยค (1) ที่นำมาก่อน

3.3 การละหน่วยอนุพจน์หรือประโยค (Clausal Ellipsis) ตัวอย่างเช่น

(1) Who was going to plant a row of poplars in the park?

(2) The duke was $\emptyset$.

จากตัวอย่าง $\emptyset$ ใน (2) เป็นการละรูปภาษาเดิมที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยค คือ going to plant a row of poplars in the park ซึ่งปรากฏในประโยค (1) ที่นำมาก่อน

4) การเชื่อม (Conjunction) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างประโยค โดยใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงว่าประโยคมีความสัมพันธ์กันในลักษณะต่างๆ ลักษณะของการเชื่อมมี 4 ประเภท ดังนี้

4.1 การเชื่อมเพื่อเพิ่มหรือเสริมข้อมูล (Additive) คำเชื่อมลักษณะนี้เป็นการเชื่อมข้อความเพื่อแสดงความสัมพันธ์แบบคล้ายตามกัน หรือเป็นไปทำนองเดียวกัน หรือให้เลือกร้อยใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างเช่น

(1) To be able to see Nobody!

(2) And at that distance, too!

And ใน (2) เป็นคำเชื่อมแสดงความความสัมพันธ์แบบคล้ายตาม เพื่อเพิ่มข้อมูลจากประโยค (1) ที่นำมาข้างหน้า

4.2 การเชื่อมแสดงความขัดแย้ง (Adversative) ตัวอย่างเช่น

(1) She failed.

(2) However, she's tired her best.

However ใน (2) เป็นคำเชื่อมแสดงความขัดแย้งกันกับเนื้อความที่ได้กล่าวไปแล้ว

4.3 การเชื่อมแสดงเหตุผล (Causal) ตัวอย่างเช่น

(1) I was not informed.

(2) Otherwise I should have taken some action.

Otherwise ใน (2) เป็นคำเชื่อมแสดงเหตุและผลกับประโยค (1) ที่นำมาก่อน

4.4 การเชื่อมแสดงเวลา (Temporal) ตัวอย่างเช่น

Then, as dusk fell, he sat down to rest.

Then เป็นคำเชื่อมแสดงลำดับเวลาเพื่อบอกลำดับความต่อเนื่องของเหตุการณ์ในข้อความ

5) การเชื่อมโยงศัพท์ (Lexical Cohesion) เป็นการแสดงความสัมพันธ์โดยใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกันทางความหมายระหว่างประโยคที่นำมาก่อนกับประโยคที่ตามมา การเชื่อมโยงศัพท์อาจใช้การซ้ำคำเดิม หรือการใช้คำพ้องความหมาย หรือการใช้คำที่มีความหมายสอดคล้องกัน การเชื่อมโยงคำศัพท์แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.1 การซ้ำ (Reiteration) คือ การเลือกใช้ศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่ออ้างถึงคำที่กล่าวไปแล้ว การซ้ำอาจเป็นการซ้ำรูปเดิมทั้งหมด หรือซ้ำบางส่วน นอกจากนี้การซ้ำยังหมายถึงการใช้คำพ้องความหมาย และการใช้คำจำกัดกลุ่ม ตัวอย่างเช่น

(A) I turned to the ascent of the peak.

(1) The ascent is perfectly easy.

(2) The task is perfectly easy.

จากตัวอย่าง the ascent ใน (1) เป็นการซ้ำรูปเดิมทั้งหมดของคำนามในประโยค (A) ที่นำมาก่อน ส่วน the task ใน (2) เป็นการใช้คำศัพท์ที่เป็นคำจำกัดกลุ่มของคำนาม the ascent เพื่อแสดงการเชื่อมโยงกับประโยคที่นำมาก่อน

5.2 การใช้คำสัมพันธ์กัน (Collocation) คือ การใช้คำที่มีความหมายสอดคล้องและสัมพันธ์กัน อาจเป็นคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน หรือคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน เช่น

hair, comb, curl เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับศีรษะ หรือสิ่งที่ใช้กับศีรษะเหมือนกัน

ผลการศึกษาการละของฮัลลิดีและฮาซันสัมพันธ์กับงานที่ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบในครั้งนี้อย่างดี และที่ผ่านมายังไม่มีผู้ใดศึกษาวิเคราะห์ประเด็นนี้อย่างโดยละเอียดเลย

ผลงานเรื่องต่อมาเป็นผลงานของเบอแกรนด์และเดรสเลอร์ (Beaugrande and Dressler)² เรื่อง Introduction to Text Linguistics กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภาษาระดับข้อความไว้ว่าภาษาจะแสดง

² Robert Alain Beaugrande and Wolfgang Ulrich Dressler, *Introduction to Text Linguistics* (London : Longman, 1981)

ความต่อเนื่องทางวากยสัมพันธ์ซึ่งเรียกว่า การเชื่อมโยงความ (Cohesion) โดยใช้กลไกทางภาษาลักษณะต่างๆ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในผลงานนี้ได้จำแนกกลไกการเชื่อมโยงความไว้ ดังนี้

1. การเกิดซ้ำ (Recurrence) คือ การใช้คำเดิมที่เคยกล่าวแล้วในตอนต้นซ้ำอีกครั้งในประโยคที่ต่อเนื่องกัน ตัวอย่างเช่น

There's (1) water through many homes – I would say almost all of them have (2) water in them. It's just completely under (3) water.

คำว่า water ในตำแหน่ง 2 และ 3 เกิดซ้ำคำเดิม คือ water ในตำแหน่ง 1

2. การซ้ำบางส่วน (Partial Recurrence) คือ การใช้คำเดิมที่เคยกล่าวแล้วในตอนต้นซ้ำอีกครั้ง ส่วนหนึ่งของคำซ้ำบางส่วนเป็นคำที่มีความหมายหลักเหมือนกัน แต่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างกัน เมื่อพิจารณาตัวอย่างที่เสนอไว้แล้วพบว่า การซ้ำบางส่วนเป็นประเภทย่อยของการเกิดซ้ำ เพียงแต่รูปภาษาและหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างกับคำที่ปรากฏนำมาก่อนเท่านั้นเอง ดังตัวอย่าง

... to assume among the powers of the earth the (1) separate and equal station ... the causes which impel them to the (2) separation.

Separate (คำกริยา) และ separation (คำนาม) เป็นการใช้คำที่มีส่วนเกินความหมายหลักเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวเป็นการซ้ำบางส่วน

3. การซ้ำรูปแบบ (Parallelism) คือ การใช้ส่วนต่างๆ ของรูปแบบโครงสร้างทางภาษาเหมือนกัน แต่ใช้คำหรือวลีต่างกัน ตัวอย่างเช่น

For quartering large bodies of troops...For protecting them...For cutting off our trade...For imposing taxes...For depriving us...For transporting us...For abolishing the free system...

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้รูปแบบโครงสร้างประโยคที่ซ้ำกัน คือ For + อากาณนาม (gerund)

4. การซ้ำความหมาย (Paraphrase) คือ การใช้หน่วยภาษาหรือข้อความที่มีความหมายพ้องกัน โดยใช้คำหรือข้อความที่ต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น

I had never seen a murdered...the decent symbol which indemnifies the taker of a life.

จากตัวอย่าง taker of a life มีความหมายพ้องกับ murdered ซึ่งเป็นการซ้ำความหมาย

5. การใช้รูปแทน (Pro-form) คือ การใช้คำหรือรูปแทนแทนหน่วยภาษาเดิม จำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ รูปแทนตาม (anaphora) เป็นการใช้รูปแทนแทนรูปภาษาที่ปรากฏนำหน้า และรูปแทนนำ (cataphora) เป็นการใช้รูปแทนแทนรูปภาษาที่ปรากฏตามหลัง ซึ่งรูปแทนสามารถแทนได้ทั้งหน่วยนาม หน่วยกริยา และส่วนขยาย

ตัวอย่างที่ 1 การใช้รูปแทนตาม

There was (1) an old woman who lived in a shoe.

(2) She had so many children, (3) she didn't know what to do.

จากตัวอย่าง she (2) และ (3) เป็นรูปแทนตามที่เกิดหลังนามวลี an old woman (1)

ตัวอย่างที่ 2 การใช้รูปแทนนำ

I didn't know if (1) he's serious, but my roommate (2) wants to walk a tightrope over Niagara Falls.

จากตัวอย่าง he (1) เป็นรูปแทนนำที่เกิดหน้านามวลี my roommate (2)

6. การละ คือ การใช้รูปแทนที่ไม่มีรูปหรือเรียกว่ารูป ปรากฏแทนหน่วยภาษาเดิมที่ได้กล่าวไปแล้ว การละเป็นกลไกการเชื่อมโยงระหว่างข้อความโดยอาศัยกระบวนการเกาะเกี่ยวความประเพณีหนึ่ง ผู้ฟังหรือผู้อ่านต้องผ่านกระบวนการตีความจึงจะทราบว่า รูปที่ละออกไปจากข้อความอ้างอิงรูปภาษาใด การละสามารถละได้ทั้งหน่วยนามและหน่วยกริยา ตัวอย่างเช่น

He was so tired that $\emptyset$ went to sleep.

จากตัวอย่าง $\emptyset$ เป็นการละนามวลี he

7. การเชื่อม (Junction) คือ การใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ในประโยคที่ต่อเนื่องกัน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ คำเชื่อมแบบคล้องตามกัน (Conjunction) คำเชื่อมแบบให้เลือก (Disjunction) คำเชื่อมแบบขัดแย้ง (Contrajunction) และการเชื่อมอนุพากย์ (Subordination) ผู้วิจัยจะนำเสนอเฉพาะตัวอย่างของการเชื่อมแบบแสดงความขัดแย้ง และการเชื่อมอนุพากย์ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

Carter was upset and angry. But Begin remained firm.

จากตัวอย่าง but เป็นคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง

ในงานของเบอแกรนด์และเดรสเรอเสนอกลไกการละและแบ่งประเภทเป็นการละหน่วยนามและหน่วยกริยา ผู้วิจัยเห็นว่าการละหรือการใช้สัญลักษณ์รูปเข้าแทนที่รูปภาษาเดิมจากข้อความในภาษาเขมรน่าจะหน่วยนามหรือหน่วยกริยาได้หลายรูป หากหน่วยนามหรือหน่วยกริยาที่ปรากฏนำมาก่อนประกอบด้วยหลายคำ คำเหล่านั้นก็จะถูกละออกออกไป

หลังจากที่ฮัลลีย์และฮาซัน และเบอแกรนด์และเดรสเรอได้เสนอแนวคิดการแสดงความสัมพันธ์ในข้อความต่อเนื่องแล้ว ในระยะต่อมานักวิชาการชาวตะวันตกก็อาศัยแนวคิดนี้พรรณนาความสัมพันธ์ข้อความต่อเนื่อง โดยเกือบทั้งหมดได้กล่าวว่ากลไกการละเป็นส่วนหนึ่งของการเชื่อมโยงความ นักวิชาการที่เสนอกลไกดังกล่าวไว้ อาทิ โรนัลด์ คาร์เตอร์ และแอนเจลา ก็อดดาร์ด³ ในงานนี้ได้เสนอการวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความไว้ด้วย โดยกล่าวว่าการจะเข้าใจความหมายและไวยากรณ์ในภาษาเขียนที่เขียนด้วย

³ Ronald Carter and Angela Goddard, *How to Analyse Texts*, (New York : Routledge, 2016)

ภาษาอังกฤษ ทั้งงานวิชาการ งานเขียนทางการ คู่มือการใช้งาน จำเป็นต้องเข้าใจกลไกการเชื่อมโยงความ ก่อน โรนัลด์ คาร์เตอร์ และแอนเจลา ก๊อตตาร์ด ได้อธิบายเพิ่มว่ากลไกดังกล่าวใช้หน่วยทางภาษาประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายและไวยากรณ์ระหว่างประโยค อาทิ การใช้หน่วยสรรพนาม การใช้รูปคำกริยาที่ใช้ตามกาล การใช้มาลา การใช้วาก การใช้คำกำกับนาม และการละหน่วยภาษาออกจากข้อความ ที่โรนัลด์ คาร์เตอร์ และ แอนเจลา ก๊อตตาร์ดได้กล่าวไว้ก็ตรงกับงานที่ฮัลลidayและ ฮาซัน (1976) เสนอไว้ และตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยจะศึกษาในงานวิจัยนี้

ผลงานต่อมาคือจอร์จ ยูล์⁴ ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความไว้ในงานเรื่องการศึกษา ภาษา โดยเสนอว่าการเชื่อมโยงความเป็นกลไกการเกาะเกี่ยวความระหว่างประโยคที่ปรากฏในภาษาระดับข้อความ และยังกล่าวเพิ่มอีกว่าการเชื่อมโยงความหมายระหว่างประโยคอาจใช้คำเพื่ออ้างถึงบุคคลหรือสิ่งของเดียวกันโดยไม่ต้องกล่าวซ้ำคำเดิม ในตัวอย่างที่ จอร์จ ยูล์ แสดงไว้มีทั้งการใช้คำสรรพนาม คำจำกลุ่ม-คำลูกกลุ่ม และสุญญรูปแทนรูปภาษาที่ปรากฏนำมาก่อน ผลงานต่อมาคือบาบารา จอห์นสตัน⁵ ได้เสนอว่าการเชื่อมโยงความในข้อความต่อเนื่องภาษาอังกฤษมีกลไกการเชื่อมโยงความหมายโดยใช้การอ้างถึงด้วยหน่วยสรรพนาม ทั้งการอ้างถึงนำและการอ้างถึงตาม การแทนหน่วยนามเดิมด้วยหน่วยภาษาอื่น การเชื่อมโยงความด้วยคำศัพท์ การใช้คำสันธาน และการละหน่วยภาษาเดิมที่กล่าวซ้ำครั้งที่สองออกจากข้อความที่ตามมา ดังตัวอย่าง

TEACHER : Is anyone here a physics major?

STUDENT : I am a physics major.

หน่วยภาษา a physics major ที่ต้องการซ้ำความหมายสามารถละออกจากข้อความได้ โดยใช้สุญญรูปเข้าแทนที่ แม้หน่วยภาษาดังกล่าวถูกละออกไปแต่ความหมายและหน้าที่ยังคงปรากฏอยู่ในข้อความ ผลงานที่เสนอแนวคิดการแสดงความสัมพันธ์ในข้อความต่อเนื่องทั้งหมดอาศัยแนวคิดที่เสนอโดยฮัลลidayและฮาซัน (1976)

⁴ George Yule, **The Study of Language**, 4th edition (New York : Cambridge University Press, 2017)

⁵ Babara Johnstone, **Discourse Analysis**. (Third Edition) (Oxford : Wiley Blackwell Press, 2018)

1.2 ผลงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในภาษาเขมร

ผลงานที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในภาษาเขมรพบไม่มาก ด้วยเหตุว่างานที่พรรณนาเกี่ยวกับไวยากรณ์ในภาษาเขมรมุ่งศึกษาระบบเสียง คำ วลี และประโยค ส่วนผลงานที่ศึกษาไวยากรณ์ในระดับข้อความที่ก็เป็นผลการวิเคราะห์ภาษาเขมรโดยภาพรวม จากการค้นคว้าผู้วิจัยพบผลงานที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องดังนี้

ผลงานของอรรวรรณ ภูอิสระกิจ⁶ ที่ศึกษาเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาเขมร ในงานเรื่องนี้มีหัวข้อหนึ่งที่กล่าวถึงการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความคือ การใช้ "คำแทน" โดยให้ความหมายคำแทนว่า คำที่ใช้แทนที่คำนาม กริยา หรือข้อความที่เคยกล่าวถึงแล้ว

อรรวรรณได้กล่าวว่าคำแทนนามหรือสรรพนามเป็นคำที่เกิดในตำแหน่งเดียวกับคำนามได้ คำสรรพนามใช้แทนคำนามเพื่อต้องการเลี่ยงกล่าวซ้ำคำนาม เช่น แทนที่จะกล่าวถึงชื่อเฉพาะหนึ่งๆ ซ้ำ ผู้เล่าอาจใช้คำว่า /kee/ "เขา" แทนคำนามได้ นอกจากนี้ในบางภาษาเช่นภาษาอังกฤษ คำสรรพนามบางคำยังมีการบอกเพศและพจน์ของคำนามด้วย การอธิบายเรื่องคำแทนในงานของอรรวรรณเรื่องนี้ เป็นการอธิบายแบบย่อๆ และมีตัวอย่างประกอบให้บ้าง เนื่องจากงานของอรรวรรณเรื่องดังกล่าวมุ่งที่จะศึกษาไวยากรณ์ภาษาเขมรทั้งระบบ มากกว่าที่จะศึกษาเรื่องรูปแทนหรือคำแทน ในงานนี้จึงจึงเพียงแต่กล่าวถึงรูปแทนหรือคำแทนในส่วนเฉพาะที่เป็นรูปแทนสรรพนามเท่านั้น ซึ่งจำแนกเป็น

ก) personal pronoun⁷ ซึ่งแบ่งเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1, 2 และ 3

ข) reflexive pronoun เป็นคำนามที่ใช้อ้างอิงถึงคำนามในประโยคเดียวกัน

ค) demonstrative pronoun มีรูปคล้ายกับคำบอกกำหนด

ง) reciprocal pronoun เป็นสรรพนามที่ใช้บอกความหมายพหุพจน์และแสดงนัยว่าเป็นการกระทำร่วมกัน

จ) interrogative pronoun คือสรรพนามบอกการถาม หรือแสดงการถาม

ง) indefinite pronoun สรรพนามบอกความไม่ชี้เฉพาะ

หากพิจารณาการอธิบายคำแทนหน่วยนามที่อรรวรรณได้เสนอไว้จะเห็นได้ว่าอรรวรรณกล่าวถึงคำแทนเฉพาะในส่วนที่เป็นสรรพนามเท่านั้นไม่ได้กล่าวถึงคำประเภทอื่นๆ

นอกจากคำแทนสรรพนามที่อรรวรรณได้จำแนกไว้แล้ว อรรวรรณยังกล่าวอีกว่าในภาษาเขมรมีการใช้คำแทนกริยาหรือรูปแทนหน่วยกริยาด้วย ดังตัวอย่าง

⁶ อรรวรรณ ภูอิสระกิจ, เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 314 461 ไวยากรณ์และระบบหน่วยคำภาษาเขมร ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

⁷ เขียนตามต้นฉบับ

maq prap qaoy kñom liəŋ caan cnaŋ baoh samqaat
 แม่ บอก ให้ ฉัน ล้าง งาน หม้อ กวาด ทำให้สะอาด
 ptəəh sraoc tik knoŋ suən cbaa pantae kñom niw
 บ้าน รด น้ำ ใน สวน ดอกไม้ แต่ ฉัน ยัง
 mɨn caŋ twəə qwəy sch
 ไม่ อยาก ทำ อะไร เลย

"แม่บอกให้ฉันล้างงาน กวาดถูบ้าน รดน้ำต้นไม้ แต่ฉันยังไม่อยากทำอะไรเลย"

ตัวอย่างข้างต้นคำกริยา /twəə/ "ทำ" เป็นคำแทนกริยาว่า /liəŋ/ "ล้าง" /baoh/ "กวาด" และ /sraoc tik/ "รดน้ำ" ในข้อความดังกล่าว

ผลงานของอรรถรรณกล่าวถึงกลไกการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความโดยใช้ "คำแทน" เป็นหน่วยภาษาในกระบวนการเกาะเกี่ยวความ ยิ่งทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลไกการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความโดยใช้สุญญรูปว่ามีลักษณะและแบ่งได้กี่ประเภท เพื่อทำให้การศึกษาระบบไวยากรณ์ในภาษาเขมรรุ่มลึกและรอบด้านขึ้น

จอห์น เฮย์แมน⁸ ศึกษาและนำเสนอภาพรวมไวยากรณ์ภาษาเขมร ในงานนี้มีหัวข้อที่กล่าวถึงรูปอ้างอิงตาม ไว้ว่าหน่วยภาษาดังกล่าวเป็นการเชื่อมโยงความหมายในข้อความต่อเนื่อง โดยรูปอ้างอิงตามที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอในข้อความต่อเนื่องภาษาเขมรคือรูปอ้างอิงตามสุญญรูป (zero anaphors) แม้ว่ารูปภาษาจะถูกถอดออกจากข้อความไปแล้วแต่ความหมายของข้อความยังสมบูรณ์ ดังตัวอย่าง

(1) mee: banjciaka:		kha:ng	(2) tiahian	ceun:g
ผู้บัญชาการ		ทาง	ทหาร	เหนือ
krahaw:m	cia	ba:rang		
แดง	เป็น	ฝรั่งเศส		
camnaek	(3) ∅	kha:ng	(4) ∅	ceun:g
ส่วน		ทาง		เหนือ
kmav	cia	kmae		
ดำ	เป็น	เขมร		

⁸ John Haiman, *Combodian : Khmer* (Philadelphia : John Benjamins Publishing, 2011).

เฮย์แมนได้เสนอว่ารูปอ้างอิงตามสุญญรูปในตำแหน่งที่ 3 ละคำนามที่มีรูปภาษาและความหมายเหมือนกับตำแหน่งที่ 1 คือ mee: banjciaka: “ผู้บัญชาการ” ส่วนรูปอ้างอิงตามสุญญรูปในตำแหน่งที่ 4 ละคำนามที่มีรูปภาษาและความหมายเหมือนกับตำแหน่งที่ 2 คือ tichian “ทหาร”

เฮย์แมนเสนอได้เสนอตัวอย่างสุญญรูปไว้เพียงเท่านี้ แต่ก็พอที่จะแสดงให้เห็นว่าสุญญรูปหรือการละเป็นลักษณะไวยากรณ์ที่สำคัญหนึ่งในข้อความต่อเนื่องภาษาเขมร ผลงานของเฮย์แมนดังกล่าวยังทำให้ผู้วิจัยทิวความสนใจว่าสุญญรูปในภาษาเขมรที่ละคำนามออกจากข้อความแล้ว หน่วยภาษาใดบ้างที่ละออกจากข้อความได้

1.3 ผลงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในภาษาไทย

ผลงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในภาษาไทยเรื่องแรกๆ คืองานของ วิจิณต์ ภาณพงศ์ (Vichin Panupong)⁹ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในการสื่อสารภาษาไทย พบว่าเมื่อประโยคสองประโยคขึ้นไปปรากฏร่วมกันต้องมีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยค ความสัมพันธ์นี้อาจแสดงโดยการใช้รูปประโยคเหมือนกัน หรือโครงสร้างประโยคเดียวกัน นอกจากนี้อาจแสดงโดยการใช้คำศัพท์ ประเด็นที่น่าสนใจในงานเรื่องนี้คือวิจิณต์ได้จำแนกประเภทประโยคโดยอาศัยความหมายและสถานการณ์ที่ใช้ โดยแบ่งเป็นประโยคเริ่มและประโยคไม่เริ่ม สำหรับประโยคเริ่มจะใช้เริ่มต้นบทสนทนาได้ ซึ่งในงานนี้วิจิณต์ใช้ว่าข้อความนำ (cataphoric) ส่วนประโยคไม่เริ่มโดยปกติจะใช้เริ่มต้นบทสนทนาไม่ได้ แต่หากในสถานการณ์ที่กำลังพูดหรือทำสิ่งนั้นอยู่ประโยคไม่เริ่มก็สามารถใช้เริ่มต้นบทสนทนาได้ เช่น ขอบไหม (ใช้ถามเพื่อนที่กำลังกินขนมอยู่) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาประเภทประโยคที่วิจิณต์แบ่งไว้โดยใช้เกณฑ์ความหมายและสถานการณ์พบว่า ประโยคเริ่มกับประโยคไม่เริ่มมีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือ ประโยคเริ่มเป็นประโยคนำ และมักมีข้อความสมบูรณ์ ในขณะที่ประโยคไม่เริ่มเป็นประโยคตามและมักมีข้อความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากมีประโยคเริ่มนำมาก่อนแล้ว ตัวอย่างที่วิจิณต์แสดงไว้มีดังนี้

<i>ประโยคเริ่ม</i>	<i>ประโยคไม่เริ่ม</i>
1ก. เพื่อนไม่ได้มา	1ข. เขาไม่สบาย
2ก. ฉันชอบแก้อั้วตัวนี้จัง	2ข. มันนุ่มดี
3ก. อย่าลืมนัดนี้ซะนะ	3ข. แล้วปอกด้วย
4ก. เห็นของที่เพิ่งมาถึงแล้วหรือ	4ข. เห็นแล้ว

⁹ Vichin Panupong, *Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai* (Bangkok : Siva Phorn Limited Partnership, 1970)

ตัวอย่างประโยคเริ่มที่วิจินตน์แสดงไว้เป็นประโยคนำ ส่วนประโยคไม่เริ่มซึ่งเป็นประโยคตามมีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคของผู้พูดสองคน¹⁰ วิจินตน์ได้เสนออีกว่าประโยคไม่เริ่มเมื่อปรากฏเดี่ยวๆ โดยไม่มีประโยคเริ่มนำมาก่อนผู้อ่านหรือผู้ฟังอาจไม่เข้าใจความหมายของประโยคแม้ว่าประโยคนั้นจะไม่ผิดไวยากรณ์ก็ตาม

ประเด็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่สัมพันธ์กับงานวิจัยนี้คือการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคด้วยการใช้คำศัพท์ (lexical items) ซึ่งจำแนกได้หลายลักษณะเช่น การซ้ำกริยา (verbal repetition) การซ้ำคำช่วยกริยา (auxiliary repetition) การอ้างถึงด้วยคำบอกจำนวน (numeral reference) และการอ้างถึงด้วยการบ่งชี้ (determinative reference) ดังตัวอย่าง

การซ้ำกริยา

ประโยคเริ่ม

5ก. ช่วยแจกตั้งค์เด็กหน่อยนะ

6ก. อย่าลืมหัดซ้อนด้วย

ประโยคไม่เริ่ม

5ข. แจกแล้วละ

6ข. หัดแล้ว

ความสัมพันธ์ของประโยคไม่เริ่ม 5ข. และ 6ข. กับประโยคเริ่ม 5ก. และ 6ก. แสดงโดยการซ้ำคำกริยา เมื่ออ้างอิงถึงคำนามคำเดิมในประโยคเริ่ม ประโยคที่ตามมา(ประโยคไม่เริ่ม)จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงนามเดิมนั้นซ้ำอีกครั้ง วิจินตน์ได้ตั้งข้อสังเกตว่าคำที่สามารถละได้คือคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค แต่คำกริยาเป็นหน่วยที่จำเป็นที่ต้องปรากฏซ้ำในการแสดงความสัมพันธ์ของข้อความในประโยคเริ่มกับประโยคไม่เริ่ม

การซ้ำคำช่วยกริยา

ประโยคเริ่ม

7ก. เราต้องตอบหรือเปล่า

8ก. อยากตี้มอะไรไหม

ประโยคไม่เริ่ม

7ข. ต้อง ซิ

8ข. อยาก

สำหรับการซ้ำคำช่วยกริยามักเกิดในโครงสร้างกริยาวลีที่มีคำช่วยกริยาปรากฏนำหน้า เมื่อมีการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในประโยคไม่เริ่ม คือ 7ข. และ 8ข. จึงสามารถละหน่วยแก่นของกริยา คือกริยาหลักของข้อความในประโยคเริ่ม คือ 7ก. และ 7ข. ได้ ในขณะที่คำช่วยกริยาจะปรากฏซ้ำในประโยคไม่เริ่มเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ

¹⁰ เนื่องจากในงานของวิจินตน์ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประโยคเริ่มกับประโยคไม่เริ่มของผู้สนทนา 2 คน จึงปรากฏเฉพาะข้อมูลการสนทนายาระหว่างบุคคล แต่เมื่อพิจารณาแล้วการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคสามารถปรากฏในบทสนทนาของผู้พูดคนเดียวได้เช่นกัน อาทิ "สมชายกำลังขับรถออกไป เธอติดไปกับเขาสี"

การอ้างถึงด้วยคำบอกจำนวน

<i>ประโยคเริ่ม</i>	<i>ประโยคไม่เริ่ม</i>
13ก. จะใช้ไข่ไก่ใบ	13ข. สาม ใบคงพอ
14ก. มีเสื้อที่ยังไม่ได้รีดอีกก็ตัว	14ข. อีก หัวตัว

การแสดงความสัมพันธ์โดยการอ้างถึงด้วยคำบอกจำนวนมักปรากฏเมื่อประโยคเริ่มใช้คำว่า "ก็" ความสัมพันธ์ของประโยคไม่เริ่มจะถูกแสดงโดยการใช้คำบอกจำนวน

การอ้างถึงด้วยการบ่งชี้

<i>ประโยคเริ่ม</i>	<i>ประโยคไม่เริ่ม</i>
15ก. เขาชอบกระเป่าไปไหน	15ข. เขาชอบใบนี้
16ก. แก้อีตัวไหนหัก	16ข. แก้อีตัวเก่า

การอ้างถึงด้วยการบ่งชี้จะเกิดในโครงสร้างของประโยคเริ่มที่ใช้คำว่า "ไหน" และในประโยคไม่เริ่มจะใช้คำบอกกำหนด "นี่ นี นั่น นั้น" เพื่อแสดงความสัมพันธ์กับประโยคเริ่มที่ปรากฏนำมาก่อน นอกจากนี้ในประโยคไม่เริ่มที่ปรากฏตามมาอาจปรากฏเฉพาะส่วนข้อความบ่งชี้ คือ "ใบนี้" ในตัวอย่างที่ 15ข. และ "ตัวเก่า" ในตัวอย่างที่ 16ข. เพียงลำพัง

เมื่อพิจารณาจากงานที่วิจินต์เสนอไว้แม้ในงานดังกล่าวไม่ได้เสนอกฎการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความโดยใช้หน่วยสุญญรูปก็ตาม แต่หลายตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าสุญญรูปปรากฏในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วย อาทิ ในตัวอย่างที่ 14 ผู้ถามถามว่า "มีเสื้อที่ยังไม่ได้รีดอีกก็ตัว" ผู้ตอบตอบว่า "Ø อีกหัวตัว" ในตัวอย่างนี้ปรากฏหน่วยสุญญรูปแทนหน่วยนาม "เสื้อ" ที่ปรากฏนำมาก่อน ประเด็นดังกล่าวแสดงว่าวิจินต์ก็มองเห็นว่ามีหน่วยภาษาบางหน่วยถูกละออกไปจากข้อความ โดยใช้หน่วยภาษาที่เหลืออยู่ในการสื่อสารก็ทำให้เข้าใจความหมายได้แล้ว

ผลการวิจัยของวิจินต์ยิ่งแสดงให้เห็นว่าหน่วยสุญญรูปที่ปรากฏในข้อความต่อเนื่องหรือภาษาระดับข้อความ จำเป็นต้องวิเคราะห์กลไกการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคจึงจะอธิบายลักษณะทางไวยากรณ์ในภาษาได้สมบูรณ์

ผลงานเรื่องต่อมาเป็นของ นววรรณ พันธุเมธา¹¹ เรื่องไวยากรณ์ไทย ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบไวยากรณ์ในภาษาไทยหลายประเด็น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้คือนววรรณได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในภาษาไทยว่า รูปภาษาที่เกาะเกี่ยวความระหว่างประโยคเป็นการแสดงลักษณะของประโยคที่สัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ของประโยคอาจเป็นการกล่าวถึงสิ่งหรือเรื่องเดียวกัน หรือกล่าวถึงสิ่งหรือเรื่องที่สัมพันธ์กัน ประโยคที่สัมพันธ์กันเป็นประโยคที่เรียงต่อเนื่องกัน โดยแสดงด้วยรูปภาษาที่ใช้กลไกการแสดงความสัมพันธ์ 5 ลักษณะ การซ้ำ การแทน การใช้คำสัมพันธ์กัน การใช้คำเชื่อม และการละ

กลไกการละเป็นการแสดงความสัมพันธ์ที่ในงานวิจัยนี้เรียกว่าสุญญรูป นววรรณกล่าวถึงการละคำว่าเป็นกลไกทางภาษาระดับข้อความเมื่อประโยคตั้งแต่สองประโยคขึ้นไปปรากฏต่อเนื่องกัน และกล่าวถึงเนื้อความเดียวกันหรือสัมพันธ์กันอาจมีการละคำบางคำในข้อความที่ปรากฏตามมา คำที่ละออกจากข้อความนี้ได้ทั้งคำนามหรือคำกริยา ดังตัวอย่าง

“(1) จิว ตอนดึกไม่มีคนคู่มากเท่าตอนหัวค่ำ แต่ก็มีคนดู (2) $\emptyset$ อยู่ไม่น้อย”

จากตัวอย่าง สุญญรูป ซึ่งในงานของนววรรณเรียกว่า "รูปละ" คือ $\emptyset$ ในตำแหน่งที่ 2 ถูกละออกจากข้อความที่ปรากฏตามมา โดยคำที่ถูกละไปในตำแหน่งดังกล่าวคือ คำนาม “จิว” ในตำแหน่งที่ 1 ที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนต้น

นอกจากนั้นนววรรณได้กล่าวถึงการแทน ซึ่งเป็นการใช้คำอื่นแทนคำที่มีความหมายซ้ำกัน คำที่ใช้แทนเป็นได้ทั้งคำนามหรือนามวลีที่ระบุถึงบุคคลหรือสิ่งเดียวกัน นอกจากนี้อาจใช้คำบอกบุรุษ คำชี้เฉพาะ และคำบอกการแยกแยะแทนคำที่มีความหมายซ้ำกันได้ด้วย แม้ว่าการแทนเป็นการใช้รูปภาษาอื่นปรากฏแทนรูปภาษาที่ได้กล่าวไว้แล้วก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างประโยคที่นววรรณเสนอไว้ ผู้วิจัยพบว่าการใช้หน่วยสุญญรูปในข้อความนั้นด้วย ดังตัวอย่าง

ก. (1) เข้มกลัด (2) สวยดีนะ

ข. (3) $\emptyset$ นี่นะ หรือ (4) $\emptyset$

นววรรณอธิบายว่าในตัวอย่างข้างต้นใช้คำแทนเป็นคำชี้เฉพาะ “นี่” ในประโยค ข. แทน คำนามเข้มกลัด ในประโยค ก. ที่นำมาก่อน อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ให้ครอบคลุมจะพบว่าในประโยค ข. ที่ตามมาอาจพูดได้ว่า เข้มกลัดนี่นะหรือสวย ก็ได้ หากวิเคราะห์ในมุมมองนี้ประโยคดังกล่าวปรากฏหน่วยสุญญรูป

¹¹ นววรรณ พันธุเมธา, *ไวยากรณ์ไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)

ในตำแหน่งที่ 3 แทนคำนาม เข้มก๊ัด ในตำแหน่งที่ 1 และสุญญรูปในตำแหน่งที่ 4 แทนคำกริยา "สวย" ในตำแหน่งที่ 2

ประเด็นที่นวนวรรณเสนออย่างทำให้ผู้วิจัยสนใจกลไกการใช้สุญญรูปในภาษาเขมรมากขึ้น เพราะในข้อความต่อเนื่องภาษาเขมรเองก็พบการใช้คำชี้เฉพาะปรากฏแทนคำนามที่นำมาก่อนเช่นกัน อีกทั้งรูปประโยคก็มีโครงสร้างคล้ายคลึงกัน การวิเคราะห์หน่วยสุญญรูปในงานวิจัยนี้อาจทำให้ได้ข้อมูลว่าข้อความต่อเนื่องในภาษาเขมรสามารถใช้คำแทนร่วมกับหน่วยสุญญรูปได้หรือไม่ ประเด็นที่น่าสนใจวิเคราะห์ในระดับลึกต่อไป

ผลงานของเพียรศิริ วงศ์วิภานนท์¹² ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของข้อความในความเรียงภาษาไทย ในบทความเรื่อง “ลักษณะเฉพาะของโครงสร้างความเรียงในภาษาไทย : ความถ้อยที่ถ้อยเข้าใจกันของผู้เขียนและผู้อ่าน” เพียรศิริเห็นว่าข้อความต่อเนื่องในภาษาไทยมักแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความด้วยกลไก 3 ลักษณะ คือ การอ้างถึงด้วยการใช้รูปแทนต่างๆ เช่น คำสรรพนาม คำไวพจน์ การเชื่อมต่อ (Conjunction) ด้วยการใช้คำสันธานและคำวิเศษณ์บางประเภทเพื่อเชื่อมโยงข้อความแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน และอรรถสัมพันธ์ (Coherence) คือ ความสัมพันธ์ทางความหมายของข้อความ ที่กล่าวถึงสาระเรื่องเดียวกัน

ประเด็นที่เพียรศิริ ได้เสนอและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้โดยตรงคือ การละ โดยกล่าวว่ากลไกดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยที่ปรากฏในหน่วยภาษาระดับความเรียง เนื่องจากหน่วยภาษาระดับนี้มีกรกล่าวถึงเนื้อความเดียวกันขนาดยาว ในบางกรณีการละจะช่วยให้เรื่องที่กล่าวนั้นกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ

เพียรศิริพบว่า การละในภาษาไทยแบ่งได้เป็นการละรูปนามวลี และการละรูปคำเชื่อม การละทั้งสองประเภทสามารถตีความทางความหมายของรูปภาษาที่ละได้ แม้จะไม่ปรากฏรูปภาษาเต็ม ซึ่งถือเป็นการละไว้ในฐานที่เข้าใจระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน แม้เพียรศิริจะใช้ว่าการละเช่นเดียวกับงานของนวนวรรณ เมื่อพิจารณาจากคำอธิบายแล้ว การละเป็นกลไกทางภาษาที่ไม่ปรากฏรูปในโครงสร้างผิวแต่ยังคงปรากฏความหมายและหน้าที่อยู่นั่นเอง ดังนี้

1) การละรูปแทนนามวลี (Zero Nominal Anaphora) หรือสรรพนามไร้รูป เป็นลักษณะปกติของภาษาไทยที่เป็นภาษาเน้นเรื่อง (Topic-prominent Language) การละลักษณะนี้เป็นการละคำนามนามวลี หรือคำสรรพนาม ซึ่งสามารถตีความได้ว่าหมายถึงใครหรืออะไร และไม่ชี้เฉพาะว่าหมายถึงบุคคลใดหรือสิ่งใด

¹² เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์, “ลักษณะเฉพาะของโครงสร้างความเรียงในภาษาไทย : ความถ้อยที่ถ้อยเข้าใจกันของผู้เขียนและผู้อ่าน” เอกสารในการสัมมนาเรื่องภาษาไทยที่ควรดำรงไว้ (จัดโดยสถาบันไทยคดีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 26-28 มีนาคม 2529)

2) การละรูปคำเชื่อม (Zero Connection) มีลักษณะเช่นเดียวกับการละรูปนามวลี แต่แตกต่างกันตรงที่รูปละเป็นคำเชื่อมที่ต้องตีความว่า รูปภาษาที่เรียงกันนั้นเชื่อมข้อความในลักษณะใด เช่น คล้อยตามกัน หรือการขัดแย้งกัน หรือการเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

เพียรศิริเรียกรูปการละรูปแทนนามวลีว่าสรรพนามไร้รูป แสดงให้เห็นว่าเพียรศิริเองก็เห็นประเด็นว่ารูปที่ถูกละออกไปยังคงปรากฏความหมายและหน้าที่อยู่ เพียงแต่ไม่ปรากฏรูปในโครงสร้างผิวเท่านั้น อีกประเด็นหนึ่งคือ การละรูปคำเชื่อมซึ่งโดยปกติเป็นหน่วยทางไวยากรณ์ที่ไม่ค่อยมีผู้เสนอไว้ แต่เพียรศิรมองเห็นว่าในข้อความต่อเนื่องนั้นนอกจากคำเชื่อมเป็นกลไกหนึ่งในการแสดงความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องได้แล้ว ในทางกลับกันข้อความต่อเนื่องก็อาจแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายโดยการละรูปคำเชื่อมออกไปจากข้อความได้ ดังตัวอย่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

“ฉันแอบเข้าไปในร้านหนังสือหลอบอยู่นานสองนาน $\emptyset$ เขาเห็นฉัน เขาก็รีบออกจากร้านทันที”

ในตัวอย่างข้างต้นพบการละรูปคำเชื่อม $\emptyset$ ซึ่งผู้ฟังหรือผู้อ่านพอจะอนุมานได้ว่ารูปที่ถูกละไปเป็นคำเชื่อมบอกเวลา "พอ" เพื่อบอกว่ามีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นก่อนที่จะมีอีกเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นตามมา

ผลงานเรื่องต่อมาเป็นของสมทรง บุรุษพัฒน์¹³ ในบทความเรื่อง “บทนำสู่การศึกษาภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค” โดยยึดแนวคิดการวิเคราะห์ภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยคตาม Robert E. Longacre สมทรงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค เช่น การใช้คำสรรพนามในภาษาอังกฤษ หากจำกัดการวิเคราะห์ภาษาที่ระดับประโยคจะไม่สามารถอธิบายการใช้คำสรรพนาม เพราะคำสรรพนามที่ใช้ในประโยคหนึ่งอ้างอิงถึงบุคคลหรือสิ่งของที่อ้างอิงในประโยคที่นำมาข้างหน้า

ประเด็นสำคัญหนึ่งที่สมทรงเสนอไว้ คือข้อความต่อเนื่องภาษาไทยจะแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างข้อความโดยใช้สรรพนามที่ไม่ปรากฏรูปหรือสุญญสรรพนาม (Zero Pronoun) ซึ่งสมทรงเองเลือกที่จะอธิบายว่าในข้อความต่อเนื่องนั้นกลไกการละเป็นกลไกทางภาษาที่ช่วยให้เกิดการเกาะเกี่ยวความหมายระหว่างกัน โดยใช้สุญญสรรพนาม ดังตัวอย่าง

“เย็นวันหนึ่ง (1) ตาบุญออกตามล่าสัตว์ ตั้งแต่เช้า (2) $\emptyset$ ก็ยังล่าสัตว์ไม่ได้สักตัว ขณะที่ (3) $\emptyset$ กำลังเหนื่อยและโมโห (4) $\emptyset$ พลันก็เหลือบไปเห็นกระต่ายน้อยตัวหนึ่ง ...”

¹³ สมทรง บุรุษพัฒน์ “บทนำสู่การศึกษาภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค,” ใน วารสารภาษาและวัฒนธรรม ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2529) หน้า 1-10.

สมทรงได้อธิบายว่าสรรพนามที่ไม่ปรากฏรูปหรือสุญญสรรพนาม ๐ ในตำแหน่งที่ 2, 3 และ 4 ถูกละออกจากข้อความ แทนคำนาม “ตาบุญ” ในตำแหน่งที่ 1 ที่ปรากฏนามมาก่อน

น่าเสียดายที่ผลงานของสมทรงเป็นเพียงการวิเคราะห์ในภาพกว้างและเป็นงานแรกๆ จึงเสนอการวิเคราะห์สุญญรูปไว้เพียงบางส่วน อย่างไรก็ตามก็ตีผู้วิจัยเห็นว่างานของสมทรงและตัวอย่างข้อความต่อเนื่องที่แสดงไว้ก็ทำให้เห็นว่า ข้อความที่กล่าวถึงเนื้อเรื่องเดียวกัน หน่วยภาษาเดิมที่ปรากฏซ้ำ มักถูกละออกในข้อความที่ปรากฏตามหลังมา แล้วใช้ "สุญญรูป" เข้าแทนที่รูปภาษาเดิม

จากนั้นสมทรง บุรุษพัฒน์¹⁴ ได้เสนอภาพรวมของการศึกษาข้อความต่อเนื่องในหนังสือเรื่อง วจนะวิเคราะห์ : การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความ หนังสือเล่มนี้เป็นงานที่ต่อยอดจากบทความที่สมทรงได้เสนอไว้ในปี 2529 ในส่วนต้นของหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความว่า การที่ไม่ศึกษาภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยคอาจทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาบางประการที่พบในการวิเคราะห์ระบบเสียงและไวยากรณ์ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นได้คำตอบเมื่อพิจารณาวิเคราะห์ถึงโครงสร้างในระดับที่สูงกว่าประโยค

ภายในงานดังกล่าวแบ่งสาระสำคัญได้ 6 ส่วน คือ ประเภทของภาษาระดับข้อความ ความหมายเค้าโครงและลักษณะทางไวยากรณ์ ข้อความในภาษาระดับข้อความ ข้อความที่เกี่ยวกับตัวละครหรือสิ่งของ/ตัวประกอบการแสดง และการเชื่อมโยงความ ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความเท่านั้น เพื่อให้เข้าใจว่ากลไกการใช้สุญญรูปนั้นเป็นหนึ่งในการแสดงความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่อง ที่สัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกับกลไกอื่น อาทิ การแทน หรือโครงสร้างคล้ายที่จะปรากฏข้อมูลเก่า

การเชื่อมโยงความหรือวจนะสัมพันธ์ เป็นลักษณะสำคัญของภาษาระดับข้อความที่ทำให้ข้อความในวจนะเดียวกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเชื่อมโยงความอาจเป็นการเชื่อมโยงความระหว่างประโยค ระหว่างย่อหน้า หรือระหว่างส่วนต่างๆ (section) ของวจนะ สมทรงจำแนกประเภทของการเชื่อมโยงความไว้ 7 ประเภท คือ แต่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้คือการเชื่อมโยงความโดยการแทนที่ และการละข้อความ (Cohesion Through Substitution and Ellipsis) การเชื่อมโยงความโดยการแทนที่ คือ การแทนที่ข้อความหนึ่งด้วยอีกข้อความหนึ่ง เพื่อไม่ต้องกล่าวข้อความนั้นซ้ำแบบคำต่อคำ การตีความข้อความต้องอาศัยข้อความที่นำมาข้างหน้า ส่วนการเชื่อมโยงความโดยการละ เป็นการเชื่อมโยงความโดยการแทนที่แบบหนึ่ง แต่แทนด้วยรูปศูนย์ (Substitution by Zero) การละข้อความนั้น ข้อมูลไม่ได้หายไปไหน แต่สามารถตีความข้อมูลได้จากข้อความที่นำมาข้างหน้า การละอาจเป็นการละคำนาม คำกริยา หรืออนุภาค ในงานของสมทรงนอกจากตัวอย่างการละในภาษาไทยแล้ว ยังแสดงตัวอย่างภาษา กูย ดังนี้

¹⁴ สมทรง บุรุษพัฒน์, *วจนะวิเคราะห์ : การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความ*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก, 2537)

tʌʔklaa	nuŋ	nam	tɕii	(1) <u>koh</u>	thɰxn	kaan	kaan
พຽ່ງนี้	จะ	พา	ไป	ป่า	อีก	ลูก	ลูก
kʌʔ	namnɔw	moot	h̩iʔ	juur	klaa	sah	
ก็	พากัน	เข้า	นอน	ตื่น	เข้า	ขึ้น	
ʔɔw	kʌʔ	nam	tɕii	(2) <u>∅</u>	thɰxn	tɕii	(3) <u>∅</u>
พ่อ	ก็	พา	ไป		อีก	ไป	
kʌʔ	nam	moot	tɕii	(4) <u>∅</u>	nthruu	dzian	deel
ก็	พา	เข้า	ไป		ลึก	กว่า	เดิม

การจะวิเคราะห์ความหมายของสุญญรูปในตำแหน่งที่ 2-4 ได้ว่าหมายถึงหน่วยภาษา koh “ป่า” ในตำแหน่งที่ 1 ต้องวิเคราะห์ความหมายของข้อความที่นำมาก่อนจึงจะทราบความหมายโดยรวมได้ถูกต้อง

ในงานของสมทรงครั้งนี้ได้จัดกลไกการละหรือการใช้สุญญรูปพร้อมกับกลไกการแทน และกล่าวว่า การละเป็นการเชื่อมโยงความโดยการแทนที่แบบหนึ่งแต่แทนที่ด้วยรูปศูนย์ สมทรงคงเห็นว่าการละกับการแทนเป็นกลไกที่สัมพันธ์กัน และกล่าวว่า แม้รูปภาษาถูกละจากข้อความแต่ความหมายและหน้าที่ของไม่ได้หายไป โดยผู้ฟังต้องตีความจึงจะทราบความหมายและหน้าที่ของหน่วยภาษาที่ถูกละ

ผลงานเรื่องต่อมาของจันทิมา อังคพณิชกิจ¹⁵ ได้เสนอภาพรวมการวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความ โดยประยุกต์แนวคิดของฮัลลิดีย์ และฮาซัน เป็นหลัก โดยกล่าวว่าการศึกษาภาษาระดับข้อความเริ่มต้นที่การวิเคราะห์รูปภาษาในตัวบทจะต้องวิเคราะห์องค์ประกอบภายในตัวบทที่ทำให้ตัวบทมีความเป็นหน่วยเดียวกันหรือมีความเป็นเอกภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติอีกประการหนึ่งที่ทำให้ตัวบทเป็นข้อความ (วาทกรรม) องค์ประกอบดังกล่าวต้องมีการผูกโยงกันทางความหมายโดยใช้การเชื่อมโยงความในงานดังกล่าวได้แบ่งประเภทการเชื่อมโยงความ ดังนี้

1) การเชื่อมโยงจุลภาค (micro-cohesion) เป็นการเชื่อมโยงภายในข้อความที่มีขอบเขตเฉพาะภายในข้อความ ซึ่งแบ่งย่อยได้เป็น การอ้างถึง การแทนที่ การเชื่อมโยงด้วยคำศัพท์ และการละ

2) การเชื่อมโยงมหัพภาค (macro-cohesion) เป็นการเชื่อมโยงระดับที่แสดงภาพรวมของข้อความนั้นทั้งหมดซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างร่วมกับความสัมพันธ์เชิงความหมาย โดยมีแก่นความและใจความสำคัญแสดงความเป็นเอกภาพของตัวบทในข้อความต่อเนื่องนั้นๆ

¹⁵ จันทิมา อังคพณิชกิจ, การวิเคราะห์ข้อความ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ประเภทของการเชื่อมโยงความที่เกี่ยวข้อกับงานวิจัยนี้โดยตรง คือ การเชื่อมโยงจุลภาคด้วยการละหรือสรรพนามศูนย์รูป เป็นการละรูปภาษาบางรูปไว้ในฐานที่เข้าใจ โดยไม่ต้องการกล่าวข้อความนั้นซ้ำอีก การตีความต้องอ้างอิงถึงข้อความที่ปรากฏนำมาก่อน

2) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสุญญรูปในภาษาเขมรและภาษาไทย

ในหัวข้อนี้จะเสนอผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสุญญรูปในภาษาเขมรและภาษาไทย ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่านักวิชาการหลายท่านเสนอว่าสุญญรูปเป็นการแทนประเภทหนึ่ง แต่จะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม กลไกดังกล่าวเกิดจากการไม่ปรากฏรูปภาษาในโครงสร้างผิว แต่ยังคงปรากฏความหมายและหน้าที่ยังคงอยู่ในโครงสร้างลึก การค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับสุญญรูปในภาษาเขมรผู้วิจัยพบประเด็นว่ามีผู้ศึกษาไม่มากและไม่รอบด้าน

2.1 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสุญญรูปในภาษาเขมร

จากการค้นคว้าผลงานวิจัยไม่พบผลงานที่ศึกษาประเด็นนี้โดยตรง มีเพียงการวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น ผลงานแรกเป็นการศึกษาในภาษาเขมรถิ่นไทยของสมเกียรติ ภูพัฒน์วิบูลย์ (Somkiet Poopatwiboon)¹⁶ ในงานเรื่อง Discourse Level Cohesion in Northern Khmer เก็บข้อมูลภาษาระดับข้อความ 18 เรื่องจากผู้บอกภาษาที่บ้านบัว อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แต่เนื่องจากงานเรื่องดังกล่าวอาศัยแนวคิดการวิเคราะห์ตาม แคเธอลีน คอลโล (Kathleen Callow 1974) จึงมุ่งฉายภาพรวมของภาษาระดับข้อความ เช่น การอ้างอิง (Participant Reference) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างภาษาในการกล่าวอ้างอิงตัวแสดงบทบาทครั้งแรก และการกล่าวถึงตัวแสดงบทบาทซ้ำครั้งที่ 2 ว่ามีลักษณะการใช้โครงสร้างภาษาลักษณะใด โดยอาจเป็นการใช้นามวลี หรือใช้อนุพากย์เฉพาะในการอ้างอิงตัวแสดงบทบาท นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์การเชื่อมต่อ (Likage) เป็นการวิเคราะห์การเชื่อมโยงระหว่างย่อหน้าว่ามีลักษณะการใช้การขึ้นต้นระหว่างย่อหน้าด้วยโครงสร้างภาษารูปแบบใด หรือการวิเคราะห์การเชื่อมโยงโครงสร้างในภาษาระดับข้อความ (Discourse Structured Cohesion) เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างของย่อหน้า ซึ่งพบว่าโครงสร้างของย่อหน้าจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง การกล่าวนำ ส่วนเนื้อเรื่อง 2-4 ส่วน และส่วนสรุป

น่าเสียดายที่งานวิจัยของสมเกียรติ ภูพัฒน์วิบูลย์ ไม่ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์สุญญรูปในกลไกการแสดงความต่อเนื่องของข้อความ แม้ว่าจากชื่องานวิจัยที่ศึกษากลไกการเชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความก็ตาม อย่างไรก็ตาม เรื่องดังกล่าวนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาภาษาระดับข้อความในภาษาเขมรแม้จะเป็นภาษาเขมรถิ่นก็ตาม แต่ประเด็นที่สมเกียรติได้ศึกษาไว้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาไวยากรณ์

¹⁶ Somkiet Poopatwiboon, “ Discourse Level Cohesion in Northern Khmer,” M.A. Thesis, Mahidol University, 1982.

ในภาษาเขมรไม่ควรหยุดที่การพรรณนาระดับประโยค ภาษาเขมรมีกลไกการเชื่อมโยงความหมายและไวยากรณ์ในระดับที่สูงกว่าประโยคเช่นกัน

ผลงานเรื่องต่อมาเป็นผลงานของสมเกียรติ วัฒนาพงษากุลที่ศึกษากลไกการเชื่อมโยงความหมายในนวนิยายภาษาเขมร ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์นำมาจากนวนิยายจำนวน 10 เรื่อง โดยประยุกต์แนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลจาก ฮัลลiday และฮาซัน (Halliday and Hasan) และสมทรง บุรุษพัฒน์

จากการศึกษากลไกการเชื่อมโยงความหมายในนวนิยายภาษาเขมรพบว่าการเชื่อมโยงความหมายเป็นการเชื่อมโยงความหมายโดยการอ้างถึง การซ้ำ การละ การใช้ศัพท์ และการการใช้คำเชื่อม ในแต่ละกลไกยังแบ่งประเภทย่อยๆ ได้อีกหลายประเภท เช่น การอ้างถึง จำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ การอ้างถึงด้วยสรรพนาม การอ้างถึงด้วยคำที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม การอ้างถึงเชิงบ่งชี้ และการอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ การอ้างถึงแต่ละลักษณะมีการใช้รูปแทนนำและรูปแทนตาม

สำหรับผลการวิจัยที่สัมพันธ์กับงานวิจัยครั้งนี้คือ การเชื่อมโยงความหมายโดยการละ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ที่เกิดจากการแทนที่รูปแทนเดิม โดยไม่ปรากฏหน่วยภาษาในโครงสร้างผิว รูปแทนเดิมที่ถูกแทนที่ด้วยรูปละอาจเป็นหน่วยนามหรือหน่วยประโยค การละเกิดจากประโยคหรือข้อความแสดงเนื้อความอย่างเดียวกัน ทำให้ละคำบางคำได้ โดยที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านสามารถรู้ความหมายได้จากบริบท จากการศึกษาการละในนวนิยายภาษาเขมรพบการละ ดังนี้

1) การละหน่วยนาม โดยไม่ปรากฏรูปภาษาที่เป็นหน่วยนาม ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม หรือ นามวลี แต่ยังคงปรากฏหน้าที่และความหมายของหน่วยนามนั้นอยู่ สมเกียรติ วัฒนาพงษากุลกล่าวว่า รูปภาษาที่เป็นหน่วยนามถูกละไป เนื่องจากว่าหน่วยนามนั้นเคยปรากฏแล้วในประโยคที่นำมาก่อน จึงไม่ต้องกล่าวซ้ำหน่วยนามนั้นอีก ดังตัวอย่าง

(ก)	qoun	qaoy	(1)	<u>tnam</u>	tiv	look	saay	baan	ponmaan	krōəp
	น้อง	ให้		ยา	ไป	คุณ	สาย	ได้	เท่าไร	เม็ด
(ข)	caa	baan	tae	∅	pram	krōəp	tee	baəŋ		
	คะ	ได้	แค่		ห้า	เม็ด	หอรอก	พี		
	"(ก)	น้องให้ยาคุณสายไปก็เม็ด								
	(ข)	ให้ไปแค่ห้าเม็ดเท่านั้นคะ"								

ในตัวอย่างประโยค (ข) มีหน่วยภาษาที่ถูกละไป คือ ∅ ซึ่งมีความหมายและรูปภาษาเหมือนกับตำแหน่งที่ 1 คือ /tnam/ “ยา”

การละหน่วยนามยังจำแนกประเภทได้เป็น การละคำนาม การละคำสรรพนาม และการละนามวลี ที่มีส่วนประกอบในโครงสร้างมากกว่าคำนามคำเดียว นามวลีที่ถูกละไปอาจปรากฏนำมาก่อนรูป

แทนเดิมก็ได้ ในกรณีดังกล่าวต้องอาศัยบริบทข้อความที่ปรากฏตามมาจึงจะเข้าใจได้ว่า รูปละเป็นการแทนที่หน่วยภาษาใดในข้อความ ดังตัวอย่าง

kñom mɔɔk dal Ø daoy qat caŋ qaoy kee
ฉัน มา ถึง โดย ไม่ อยาก ให้ เขา

pñǎəq pqaə laəy kñom baan tiw kan phuum pranəŋ seh
แตกตื่น เลย ฉัน ได้ ไป สู่ หมู่บ้านปรอดังเสะ

จากตัวอย่างปรากฏการใช้หน่วยสุญญรูปในข้อความต่อเนื่องคือ Ø ซึ่งเป็นการละนามวลี /phuum pranəŋ seh/ “หมู่บ้านปรอดังเสะ” สมเกียรติพบว่า การละหน่วยภาษาที่นามวลีที่ปรากฏนำมาก่อนปรากฏน้อยกว่ารูปละที่ปรากฏตามมาข้างหลัง และมีความเป็นไปได้ว่าการละรูปนามวลีลักษณะข้างต้นนี้มักจะปรากฏในภาษาเขียน

2) การละหน่วยประโยคหรือข้อความ คือไม่ปรากฏรูปภาษา ที่อ้างถึงประโยคหรือข้อความหน่วยที่ถูกละไปจะเป็นประโยคหรือข้อความที่เคยปรากฏมาก่อนแล้ว ซึ่งเป็นข้อมูลเก่าที่สามารถตีความได้ดังตัวอย่าง

(ก) ceik tae muəy snət mɛən tae cət mcah wiə banhaañ
กล้วย แค่ หนึ่ง หวี ไซ้ แต่ ใจ เจ้าของ มัน แสดง

phiəp rǎəq tǎəq tuuliyə thom theəŋ
ภาพ โอลิมปิกกว้าง ใหญ่

(ข) caa mɔɔk pii pñiəw samkhan dae niəŋ kiwkiəm sraal
คะ มา จาก แยก สำคัญ เหมือนกัน นาง ยิ้ม เบา

(ก) samkhan pon naa tiw lǎəq
สำคัญ ขนาดไหน ไป ลักษณะ

(ข) caa (1) ciə nǎəq cup ciwit lǎəq ciə lǎək tii pii
คะ เป็น คน ชุบ ชีวิต ลักษณะ เป็น ครั้งที่สอง

(ก) mɪn mɛən Ø tee lǎəq kñom krǎən tae cuəy muəy day muəy cəəŋ
ไม่ ไซ้ หรอก ลักษณะ ฉัน เพียงแต่ ช่วย คนละไม้คนละมือ

“(ก) ไซ้คะ กล้วยแค่หวีเดียว แต่มันแสดงถึงจิตใจของเจ้าของที่มีความเอื้ออารี

(ข) คะ มาจากแยกคนสำคัญเหมือนกัน นางยิ้มสรวล

- (ก) สำคัญขนาดไหน ลักษณะ
- (ข) เป็นคนซุบซิวัดลักษณะเป็นครั้งที่สองคู่
- (ก) ไม่ใช่ขนาดนั้นหรือก ฉนั้นเพียงแต่ช่วยคนละไม้คนละมือ”

สูญญรูป คือ Ø ละข้อความที่ใช้อ้างถึงคำพูดของตัวละครในตำแหน่งที่ 1 คือ /ciə nǎəq cup
ciiwit læq ciə lək tii pii/ “เป็นคนซุบซิวัดลักษณะเป็นครั้งที่สอง” ผู้อ่านสามารถตีความสูญญรูป Ø
ในข้อความข้างต้นได้จากข้อความที่ปรากฏนำหน้า

สมเกียรติยังกล่าวอีกว่ารูปภาษาที่ถูกกลจะปรากฏนำหรือตามหลังรูปแบบเดิมก็ได้ แม้ว่าในงาน
ดังกล่าวสมเกียรติ วัฒนาพงษากุลจะศึกษากลไกการแสดงความต่อเนื่องของข้อความไว้แล้วก็ตาม แต่งาน
ดังกล่าววิเคราะห์ข้อมูลจากนวนิยายเพียงประเภทเดียว ผู้วิจัยจึงยิ่งเกิดคำถามว่ากลไกการของสูญญรูป
หรือการละรูปภาษาออกจากข้อความในภาษาเขมรแบ่งได้กี่ประเภท และหากใช้ข้อมูลภาษาประเภทอื่น
กลไกดังกล่าวมีรูปแบบใดบ้าง การวิจัยครั้งนี้จะให้คำตอบในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความใน
ภาษาเขมร และทำให้เข้าใจระบบวากยสัมพันธ์ของภาษาเขมร

2.2 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสูญญรูปในภาษาไทย

ผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสูญญรูปในภาษาไทยส่วนใหญ่ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกลไกเชื่อมโยง
ความหรือการแสดงความต่อเนื่องของข้อความ ผู้วิจัยพบว่าที่ผ่านมามีงานที่ศึกษาในประเด็นดังกล่าว
พอควร ในหัวข้อนี้จะเสนอเพียงบางส่วนเพื่อให้เห็นว่านักวิชาการไทยให้ความสนใจในการศึกษาประเด็นนี้
พอสมควร จากการประมวลผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับสูญญรูปในภาษาไทยพบว่าข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์
จำแนกได้หลายประเภทแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยแต่ละเรื่อง ทั้งข้อมูลจากภาษาพูด ภาษา
เขียน ภาษาถิ่น จารึก ฯลฯ

ผลงานแรกที่จะกล่าวถึงคือการละในการเชื่อมโยงความภาษาไทยคืองานของชัชวดี ศรีลัมพ์
(Chatchawadee Sornlump)¹⁷ มุ่งวิเคราะห์กลไกการแสดงความต่อเนื่องของข้อความที่ปรากฏตัวละคร
กับเหตุการณ์ต่างๆ จากเรื่องเล่าในภาษาไทย ผลการศึกษาของชัชวดีที่สัมพันธ์กับงานของผู้วิจัยคือ การ
แสดงความต่อเนื่องของข้อความด้วยการอ้างถึงโดยไม่ปรากฏรูปหรือการละ(Deletion) หน่วยภาษาออก
จากข้อความ กลไกการละสามารถปรากฏต่อเนื่องกัน (String of Deletion) โดยจะสิ้นสุดเมื่อก้าวถึงตัว
ละครใหม่หรือตัวละครอื่น โดยที่ตัวละครเดิมที่อยู่ในกลไกการละนั้น หมดบทบาทไปแล้ว ดังตัวอย่าง

แต่ก่อน ยังมี มานพ คนหนึ่ง

Ø เกิด ใน ครอบครัว ที่ ยากจน

¹⁷ Chatchawadee Sornlump. "A Participant Analysis in Thai Narrative". Master's Thesis, Mahidol University, 1983.

วันๆ ๑ ก็ ได้ แต่ นิ่ง ฝันเฟื่อง
๑ คิด แต่ จะ รวย เร็วๆ

จากตัวอย่างที่ซัซวตี เสนอไว้ ปรากฏสุญญรูป ๑ หรือการละหน่วยนามในข้อความที่ปรากฏตามมา คือ "มานพคนหนึ่ง" แม้จะไม่ปรากฏรูปแต่ความหมายยังคงอยู่ ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้เห็นได้ว่าเมื่อจะซ้ำความหมายของหน่วยนาม ไม่จำเป็นต้องซ้ำรูปภาษาเดิมก็ได้ แต่ใช้สุญญรูปเข้าแทนที่ก็ยังสามารถสื่อความหมายได้บริบูรณ์

ผลงานต่อมาที่วิเคราะห์การเชื่อมโยงความในภาษาไทยทั้งระบบคือวิภา ฌานวังสะ (Wipah Chanawangsa)¹⁸ โดยประยุกต์แนวคิดในการวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความที่เสนอโดยฮัลลีย์และฮาซัน (1976) งานดังกล่าวอาศัยข้อมูลจากทั้งภาษาพูดแบ่งเป็น บทสนทนา การอภิปราย และสุนทรพจน์ และภาษาเขียนแบ่งเป็น บทความ บทบรรณาธิการ จดหมาย รายงาน และอนุสาร อสท. ผลการวิเคราะห์พบว่ากลไกการเชื่อมโยงความในภาษาไทยมี 6 ลักษณะ คือ การอ้างถึง การแทนที่ การละ การซ้ำ การเชื่อมโยงคำศัพท์ และการใช้คำเชื่อม

ผลวิเคราะห์ของวิภาที่สัมพันธ์กับงานของผู้วิจัยครั้งนี้คือกลไกการเชื่อมโยงความโดยการละแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1) การละหน่วยนามเป็นการไม่ปรากฏรูปหน่วยนามในโครงสร้างผิว และในบางกรณีการละหน่วยนามในภาษาไทย เมื่อค่านามถูกละออกจากประโยคแล้ว อาจมีคำประเภทอื่น เช่น คุณศัพท์ หรือลักษณนามเข้ามาแทนที่ เช่น

ก : แดงชื่ออะไรมา
ข : ชื่อเสื่อสีฟ้ามาตัวหนึ่ง
ก : แล้ว ตัวละ
ข : เขาชื่อ ๑ สีเขียว

๑ เป็นการละหน่วยนาม “เสื่อ” โดยไม่ปรากฏรูปค่านาม “เสื่อ” และมีการใช้คำคุณศัพท์เข้ามาแทนที่หน่วยนามที่ถูกละไป

2) การละหน่วยกริยา ในภาษาไทยการแสดงความต่อเนื่องของข้อความอาจใช้กลไกการละหน่วยกริยา ซึ่งแบ่งเป็นกริยาหลัก หรือกริยาช่วย

ก : เคยเห็นสิงโตทะเลไหม
ข : ไม่เคย ๑

¹⁸ Wipah Chanawangsa, “Cohesion in Thai” Ph.D. Dissertation of Georgetown University, 1986.

๐ เป็นการละหน่วยกริยาหลัก “เห็น” และหน่วยกรรม คือ “สิ่งโตทะเล” โดยไม่ปรากฏรูป “เห็นสิ่งโตทะเล” ในประโยคที่ละหน่วยกริยา

3) การละหน่วยอนุพากย์ ตัวอย่างเช่น

ก : ดิ่วจะไปกรุงเทพฯ รุ่งนี้

ข : เขาบอกคุณ ๐ หรือ

๐ เป็นการละหน่วยอนุพากย์ “ว่าเขาจะไปกรุงเทพฯ รุ่งนี้” ในประโยคที่ละหน่วยอนุพากย์

งานของวิภา ฌานวังสะ สะท้อนให้เห็นว่าสุญญรูปเป็นกลไกในการแสดงความต่อเนื่องของข้อความที่กล่าวถึงเนื้อเรื่องเดียวกัน หรือสัมพันธ์กัน กลไกดังกล่าวถือเป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายและเป็นหน่วยไวยากรณ์ในระดับที่สูงกว่าประโยค การจะเข้าใจความหมายได้ต้องอาศัยการพิเคราะห์ความหมายและไวยากรณ์ร่วมกัน

ผลงานเรื่องต่อมาที่จะกล่าวถึงคือวิทยานิพนธ์ของสุภาพร งามประดิษฐ์¹⁹ เรื่อง การเชื่อมโยงความในการรายงานข่าวโทรทัศน์: ข่าวอ่านกับข่าวสดแบบไม่มีบท โดยเก็บข้อมูลจากการรายงานข่าวทางโทรทัศน์ ทั้งข่าวอ่าน ซึ่งเป็นข่าวที่มีการเขียนบทล่วงหน้าก่อนเสนอข่าว และข่าวสด ซึ่งเป็นข่าวที่ไม่มีบท และเป็นข่าวที่มีการรายงานสดนอกสถานที่ โดยไม่มีการเขียนบทล่วงหน้า สุภาพร อาศัยแนวคิดในการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความตามแนวคิดของ ฮัลลีย์และฮาซัน และเบอแกรนด์และเดรสเลอร์

สุภาพร ได้จัดกลไกการใช้หน่วยสุญญรูปหรือการละเป็นการเชื่อมโยงความทางรูปแบบ ซึ่งต่างจากผลการวิเคราะห์เรื่องอื่นๆ ที่เสนอมา โดยกล่าวว่าการเชื่อมโยงความทางรูปแบบ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางโครงสร้างภาษา แบ่งเป็น 1) การแทนที่ เป็นการใช้อำหรือวลีอื่นแทนสิ่งที่ได้กล่าวไปแล้ว และ 2) การละ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในข้อความด้วยรูปแบบของการไม่ปรากฏรูปทางภาษา การละจำแนกได้เป็นการละหน่วยนาม และการละหน่วยกริยา

สุภาพรยังพบว่ากลไกการเชื่อมโยงความทางรูปแบบของข่าวอ่านมีลักษณะประโยคยาวกว่าข่าวสด กล่าวคือ ข่าวอ่านจะมีการใช้การละน้อยกว่าข่าวสด ในขณะที่ข่าวสดจะมีรูปแบบประโยคเป็นประโยคสั้นๆ เนื่องจากการละมาก

งานวิจัยที่ศึกษาสุญญรูปหรือการละในข้อความต่อเนื่องโดยใช้ข้อมูลประเภทต่างๆ ยังมีอีกมาก ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะบางเรื่อง ดังนี้ วรวรรธน์ ศรียาภัย²⁰ ได้ศึกษาการเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี

¹⁹ สุภาพร งามประดิษฐ์, การเชื่อมโยงความในการรายงานข่าวโทรทัศน์ : ข่าวอ่านกับข่าวสดแบบไม่มีบท, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

²⁰ วรวรรธน์ ศรียาภัย, การเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

โดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาชาวสุราษฎร์ธานีที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป จากภาษาระดับข้อความ 5 ประเภท ได้แก่ เรื่องเล่า กระบวนการ ข้อควรปฏิบัติ คำอธิบาย และบทสนทนา ผลการวิจัยพบว่า ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีมีการใช้กลไกการเชื่อมโยงความ 6 ลักษณะ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานของผู้วิจัยคือ การเชื่อมโยงความ โดยการละ วรวรรธน์พบว่า การละในภาษาถิ่นสุราษฎร์ประกอบด้วย การละหน่วยนาม เป็นการละคำนาม การละหน่วยกริยา เป็นการละคำกริยา หรือกริยาวลี และการละหน่วยประโยค ผลงานที่จะกล่าวถึงต่อมาเป็นเรื่องของวิยะดา ตานี²¹ เรื่องการเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย โดยใช้ข้อมูลจากจารึกภาษาไทย ที่บันทึกด้วยอักษรไทยสุโขทัยและอักษรขอมไทย จำนวน 50 หลัก ผลการวิเคราะห์พบกลไกการเชื่อมโยงความที่เกี่ยวข้องกับงานของผู้วิจัยคือการเชื่อมโยงความโดยการละ คือ การแสดงการเชื่อมโยงความโดยไม่ปรากฏรูปภาษา แบ่งเป็นการละรูปกริยาวลีในส่วนกริยาหลัก และการละรูปกริยาวลีในส่วนเติมเต็ม ผลงานเรื่องต่อมาเป็นเรื่องของชฎานุตร์ จินดารักษ์²² ในวิทยานิพนธ์เรื่อง การเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา ในงานนี้ใช้ข้อมูลจากจารึกที่พบในจังหวัดแพร่ น่าน พะเยา เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นดินแดนของอาณาจักรล้านนาในอดีต จำนวนทั้งสิ้น 82 หลัก ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานของผู้วิจัยคือการเชื่อมโยงความโดยการละ โดยไม่ปรากฏรูปภาษาในโครงสร้างผิวแทนรูปภาษาเดิม อาจเป็นกริยาวลี ประโยค หรือข้อความ การเชื่อมโยงความโดยการละจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การละกริยาวลี การละประโยค และการละข้อความ

ผู้วิจัยยังพบผลงานที่ศึกษากลไกการแสดงความต่อเนื่องของข้อความที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยด้วย เช่น การวิเคราะห์กลไกการแสดงความสัมพันธ์ของข้อความต่อเนื่องในนวนิยายเรื่องสามก๊กคืองานของ สุนีย์ สีสภาพินิจ²³ ผลการวิเคราะห์ที่สัมพันธ์กับงานของผู้วิจัยคือ การเชื่อมโยงความโดยการละ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ที่เกิดจากการแทนที่รูปภาษาหนึ่งด้วยการไม่ปรากฏรูปภาษาใดๆ หรือเรียกว่ารูปละ ซึ่งเป็นการละไว้ในฐานที่เข้าใจ การละในสามก๊กพบ 2 ลักษณะ คือ 1) การละหน่วยนาม แบ่งเป็นการละตัวละคร การละสิ่งของ และการละสถานที่ และ 2) การละหน่วยประโยคหรือข้อความ แบ่งเป็นการละคำพูดตัวละคร การละความคิดของตัวละคร และการละเหตุการณ์ ผลงานเรื่องต่อมาคือ วิทยานิพนธ์เรื่อง การเชื่อมโยงความในพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยปาณิสรา เบี้ยมุกดา²⁴ เก็บข้อมูลจากพระราชนิพนธ์ของ

²¹ วิยะดา ตานี, การเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

²² ชฎานุตร์ จินดารักษ์, การเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546.

²³ สุนีย์ สีสภาพินิจ, ลักษณะการเชื่อมโยงความในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) , วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

²⁴ ปาณิสรา เบี้ยมุกดา, การเชื่อมโยงความในพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 6 เรื่อง คือ (1) จดหมายเหตุร้ายวันระยะทางเสด็จพระราชดำเนินประพาสทางบก ทางเรือ รอบแหลมมลายู ร.ศ. 109 (2) จดหมายเหตุร้ายวันระยะทางเที่ยวชวากว่าสองเดือน ร.ศ. 115 (3) พระราชหัตถเลขาเมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรป พ.ศ. 2440 (4) จดหมายเหตุร้ายวันระยะทางเสด็จประพาสชวาคั้งหลัง ร.ศ. 120 (5) พระราชหัตถเลขาเสด็จประพาสแหลมมลายู ร.ศ. 108, 109, 117, 120 และ (6) พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน ในส่วนของผลการวิจัยที่สัมพันธ์กับงานของผู้วิจัยคือ การเชื่อมโยงความโดยการละซึ่งเป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ที่เกิดจากการแทนที่รูปภาษาหนึ่งด้วยการไม่ปรากฏรูปภาษาใดๆ ซึ่งเรียกว่า “รูปละ” การละจำแนกเป็น การละหน่วยนามในตำแหน่งประธาน และการละหน่วยนามในตำแหน่งกรรม

จากการนำเสนอเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ ผู้วิจัยประมวลแนวคิดแล้วนำมาเป็นฐานในการวิเคราะห์และจำแนกประเภทย่อยของสุญญรูปในภาษาเขมรดั้งที่จะเสนอในบทที่ 3 และบทที่ 4 ต่อไป

